

oldu ve Wensinck'in aynı yıl ölümü üzerine Leiden Üniversitesi Arapça ve İslâmî Kurumlar Kürsüsü başkanlığına getirildi. II. Dünya Savaşı'ndaki Alman işgali sırasında üniversite kapatıldığında öğrencileriyle yaptığı çalışmalarını gizlice sürdüren Kramers, 1945 Eylülünde Hollanda'nın kurtuluşundan sonra kürsü başkanlığının yanı sıra üniversite senatosu üyeliği de yaptı. Ayrıca Amsterdam Üniversitesi'nde Palache'nin yerine semitistik dersleri vermeye başladı. 1946'da Kraliyet Bilimler Akademisi üyeliğine seçildi.

Kramers genelde Arapça ve İslâmoloji'nin yanı sıra Farsça, Türkçe ve bazan Habeşçe, Ermenice dersleri verdiği, hatta çivi yazılı Elamca ve Persçe kitâbeler üzerine yayınlar yaptığı halde çalışma alanını sadece dil bilimiyle sınırlı tutmamıştı. En çok ilgi duyduğu konuların başında İslâmiyet geliyordu; en büyük eseri de ölümünden sonra yayımlanan ve Hollanda'da gerçekleştirilmiş ilk Kur'an tercümesi olan *De Koran*'dı (Amsterdam 1956). Hayatı boyunca kitaptan çok makale ve tebliğ yazan Kramers ansiklopedicilikle de yakından ilgilenmiş, başlıca Hollanda ansiklopedilerine çeşitli maddeler yazdığı gibi *The Encyclopaedia of Islam*'a en fazla katkıda bulunan ilim adamları arasında yer almıştır. Onun bu ansiklopedinin ilk edisyonuna (*EI*¹) yazdığı madde sayısı 148'dir. Ayrıca bu edisyonun 1937'de Arent Jean Wensinck tarafından başlatılan Almanca özet çalışmasını onun ölümü üzerine tamamlamış (*Handwörterbuch des Islam*, Leiden 1941), arkasından da Alexander Roskeen Gibb ile İngilizce özetini hazırlamıştır (*Shorter Encyclopaedia of Islam*, Leiden 1953). Ansiklopedinin yeni edisyonunda ise (*EI*²) ilk cildi çıkaran editörler kurulunun bir üyesi olarak görev almıştır.

Eserleri. *De strafrechtsspraak over de Nederlanders in Turkijë* (Leiden 1915); *Over de geschiedschrijving bij de Osmaanshe Turken* (Leiden 1922); *Ankara, door Yakup Kadri Karaosmanoglu* (Amsterdam 1938); *Ibn Havkal, Opus geographicum cui titulus est "Liber imaginis terrae"* (Lugduni Batavorim 1938-1939); *De taal van de Koran* (Leiden 1940); *De Semietische talen* (Leiden 1949); *Over de kunst van de Islam* (Leiden 1953); *Analecta Orientalia* (I-II, Leiden 1954-1956); *De Koran* (Amsterdam 1956; eserlerinin tamamı için bk. Kramers, II, 329-335).

BİBLİYOGRAFYA :

J. H. Kramers, *Analecta Orientalia. Posthumous Writings and Selected Minor Works*, Leiden 1954, I, s. VII-X (F. M. Th. de Liagre Böhl'ün önsözü); II, 329-335; C. C. Berg, "J. H. Kramers in Memoriam", *AO*, XXI (1950-53), s. 241-242; Fr. Babinger, "Johannes Hendrik Kramers (1891-1951)", *ZDMG*, CII (1952), s. 9-13; F. M. Pareja, "Morte di J. H. Kramers", *OM*, XXII/1-2 (1952), s. 56-57; Zeki Velidi Togan, "J. H. Kramers", *İTED*, I (1953), s. 178-182; F. de Jong, "Middle Eastern Studies in the Netherlands", *MESA Bulletin*, XX/2 (1986), s. 173, 175-176.

KEMAL KAHRAMAN

KRAUS, Paul Eliezer

(1904-1944)

Alman şarkiyatçısı
ve ilimler tarihi uzmanı.

Prag'da yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. 1922'de Kudüs'teki Hebrew Üniversitesi'nin Şarkiyat Bilimleri Bölümü'ne girdi ve burayı bitirdikten sonra 1927'de Almanya'ya gidip Berlin Üniversitesi'nde çivi yazılı eski Bâbilce tabletler üzerine hazırladığı teziyle doktor unvanını aldı. 1929'da Berlin'deki Forschungsinstitut für Geschichte der Naturwissenschaften'de Julius F. Rusk'a'nın yanına asistan tayin edildi. Hitler'in iktidara gelmesi üzerine Almanya'da kalmasının kendisi için tehlikeli olacağı düşüncesiyle 1933'te Fransa'ya geçerek Paris'te Louis Massignon ile birlikte çalıştı ve bu arada bazı eserlerini yayımladı. Aynı günlerde Sorbonne Üniversitesi'nde Ebû Bekir er-Râzî hakkında ikinci bir doktora tezi daha hazırladıysa da savunmasını yapamadı. 1936'da Mısır Üniversitesi'nin (sonradan Kahire Üniversitesi) Külliyyetü'l-âdâb bölümünde Sâmi diller -Süryânîce, İbrânîce ve Arapça dil bilimi- hocalığına tayin edildi. Mısır'da bulunduğu süre içerisinde üniversitedeki görevinin yanı sıra Kahire kütüphanelerinde ilimler tarihiyle ilgili

Paul
Eliezer
Kraus

araştırmalar yaparak bazı yazmaların neşriyle meşgul oldu. 14 Eylül 1944'te Kahire'deki evinde intihar etti (intihar sebepleri hakkındaki yorumlar için bk. Abdurrahman Bedevî, s. 329).

Özellikle ilimler tarihi çalışmalarıyla ön plana çıkmış bir şarkiyatçı olan Kraus, daha ziyade Câbir b. Hayyân ile Ebû Bekir er-Râzî hakkında araştırmalar yapmış ve onların eserlerini yayımlamıştır. Kraus, Câbir b. Hayyân'a atfedilen eserlerin çoğunun aslında bir grup İsmâilî'nin çalışması olduğu görüşündedir (*EJd.*, X, 1245). Hayatının sonlarına doğru Kitâb-ı Mukaddes'in bir nevi şiir olduğunu ileri sürmüş ve bu yüzden Kudüs'teki yahudi çevrelerinin şiddetli eleştirilerine mâruz kalmıştır (Abdurrahman Bedevî, s. 328).

Eserleri. İlimler tarihi ve felsefeyle ilgili çok sayıda eserin neşrine katkıda bulunan Kraus'un eserlerinden bazıları şunlardır: 1. *Altbabylonische Briefe aus der vorderasiatischen Abteilung der Preussischen Staatmuseen zu Berlin* (doktora tezi). Berlin'deki Prusya Devlet Müzesi'nin Ön Asya seksiyonunda bulunan eski Bâbilce yazılmış bazı mektupların (çivi yazılı tablet) neşri olup *Mitteilungen der vorderasiatisch-ägyptischen Gesellschaft*'ın XXXV ve XXXVI. ciltleri olarak yayımlanmıştır (1931, 1932). 2. *Le bruissement de l'aile de Gabriel: Traité philosophique et mystique* (Paris 1935). Sühreverdî el-Maktûl'ün Âvâz-ı Perr-i Cebrâ'î'nin Henry Corbin ile birlikte metin neşri ve Fransızca'ya tercümesidir. 3. *Kitâbü's-Sireti'l-felsefiyye* (Roma 1935). Ebû Bekir er-Râzî'nin aynı adlı eserinin neşridir. 4. *Muhtârü resâ'ili Câbir b. Hayyân* (Kahire 1354). Câbir b. Hayyân'ın beş risâlesinin tam metniyle on üç eserinden bazı seçme metinlerin yayımıdır. 5. *Aḥbār al-Hallaj: Texte ancien relatif à la prédiction et au supplice du mystique musulman* (Paris 1936, 1957, 1975, Louis Massignon ile birlikte). 6. *Risâle li'l-Birûnî fi fihristi kütübi Muḥammed b. Zekeriyâ er-Râzî* (Paris 1936; *Muhammed İbn Zakarîyâ al-Râzî* [d. 313/925]: *Texts and studies* [ed. Fuat Sezgin], Frankfurt am Main 1996, II, 266-318). 7. *er-Resâ'ilü'l-felsefiyye li-Ebî Bekr Muḥammed b. Zekeriyâ er-Râzî* (Kahire 1939; Beyrut 1973; Frankfurt am Main 1999). Ebû Bekir er-Râzî'nin on iki adet felsefî risâlesinin tahkikli neşridir. 8. *Dirâsât fi târihi't-terceme fi'l-İslâm* (Kahire 1939). 9. *Jâbir İbn Hayyân, Contribution à l'histoire des*

idées scientifiques dans l'Islâm (Le Caire 1942-1943; Paris 1986). İki cilt olan eserin I. cildi *Le corpus des écrits jâbiriens*, ikincisi *Jâbir et la science grecque* alt başlığını taşımaktadır. 10. *Mecmû'atü resâ'il-i-Câhiz*: ve hiye resâ'il em tünşer (Kahire 1943, Tâhâ el-Hâcirî ile birlikte). 11. *Alchemie, Ketzerei, Apokryphen im frühen Islam: Gesammelte Aufsätze* (Hildesheim 1994). İslâm'ın ilk dönemleriyle ilgili kimya ve ilhâd gibi konularda yazdığı, çeşitli dergilerde yayımlanmış makalelerinden derlenmiştir.

Kraus'un makalelerinden bazıları da sunlardır: "Ausgrabungen und Funde" (*EJd.*, III, 701-734); "Dschâbir ibn Hajjân und die Ismâ'îlîja" (*Forschungsinstitut für Geschichte der Naturwissenschaften in Berlin, Jahresbericht III* [1930], s. 23-42); "Hebräische und syrische Zitate in ismâ'îlitischen Schriften" (*Isl.*, XIX [1931], s. 243-263); "Studien zu Jâbir İbn Hayyân" (*ISIS*, XV [1931], s. 7-30); "Eine arabische Biographie Avicennas" (*Klinische Wochenschrift*, XI [Berlin 1932], s. 1880^b-1882^b [ed. Fuat Sezgin], *Islamic Medicine*, XII [Frankfurt 1996], s. 185-197); "Beiträge zur islamischen Ketzergeschichte. Das 'Kitâb az-Zumrud' des İbn Râwandî" (*RSO*, XIV [1934], s. 93-129, 335-379).

BİBLİYOGRAFYA :

Zirikî, *el-A'lâm*, II, 8; Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, II, 472-473; Mişâl Cühâ, *ed-Dirâsâtü'l-Arabiyye ve'l-İslâmiyye fi Ūrûbâ*, Beyrut 1982, s. 204; Abdurrahman Bedevî, *Meusû'atü'l-müsteşrikîn*, Beyrut 1984, s. 325-330; *Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde* (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, XV, 300-301; J. L. Kraemer, "The Death of an Orientalist: Paul Kraus from Prague to Cairo", *The Jewish Discovery of Islam: Studies in Honor of Bernard Lewis* (ed. M. Kraemer), Tel Aviv 1999, s. 181-223; B. Kuentz, "Paul Kraus (1904-1944)", *BIE*, sy. 27 (1946), s. 431-441; Martin Plessner, "Kraus, Paul Eliezer", *EJd.*, X, 1245.

HİLAL GÖRGÜN

KREMER, Alfred von
(1828-1889)

Avusturyalı şarkiyatçı
ve devlet adamı.

Viyana'da doğdu; burada hukuk öğrenimi gördükten sonra müslümanların konuştukları diller üzerinde incelemeler yapmaya başladı. 1849-1851 yıllarında Viyana Bilimler Akademisi'nin desteğiyle

İstanbul üzerinden Suriye ve Mısır'a gitti; üç ay Halep'te, yaklaşık bir yıl Şam'da kaldı. Bu arada gittiği yerlerden halen British Museum'da bulunan birçok yazma kitap topladı. Viyana'ya dönüşünden sonra mühendis okulunda Arapça dersleri vermeye başladı. 1852'de Avusturya'nın İskenderiye başkonsolosluğuna birinci tercüman, 1859'da Kahire'ye konsolos ve 1870'te Beyrut'a başkonsolos olarak tayin edildi. 1876'da Mısır Düyûn-ı Umûmiyye Sandığı'na Avusturya temsilcisi seçildi. 1880'de Avusturya Ticaret bakanlığına getirildiyse de 1881'de istifa etti. 27 Aralık 1889'da Viyana yakınlarındaki Döbling'de öldü.

1876'da Viyana Bilimler Akademisi'ne üye kabul edilen Kremer'in çalışmalarının ağırlık merkezini İslâm kültür tarihi oluşturmaktadır. Ona göre modern İslâm hakkında hüküm verebilmek için Araplar'ın kültür tarihini bütünüyle göz önünde bulundurmak gerekir. Hakkında çalışma yaptığı İbn Haldûn'un da etkisiyle Kremer devleti ortaya çıkışı, gelişmesi ve çöküşü açısından kendi kanunlarına tâbi ve her açıdan kültüre bağlı sosyolojik bir oluşum şeklinde görür. Kremer, meşhur tarihçi Joseph von Hammer'in *Osmanlı Tarihi*'ni takdir etmekle birlikte bu eserde felsefî ve sosyolojik değerlendirme eksikliği bulunduğunu söyler. Batılı şarkiyatçılar Kremer'in çalışmalarına özel bir yer ayırmışlardır. Goldziher'e göre onun eserleriyle İslâm'ın ele alınmasında yeni bir dönem başlamıştır (Fück, s. 226). Batunski ise Kremer'in modern İslâm araştırmalarının kurucularından olduğu kanaatinde dir.

Eserleri. *Beiträge zur Kenntnis der Geschichte und Sitten der Araber vor dem Islam. Bearbeitet nach der Teskiret İbn Hamdûn. Geschichtliche Überlieferungen und Charakterzüge* (Wien 1851); *Beiträge zur Geographie des nördlichen Syriens* (Wien 1852); *Description de l'Afrique par un géographe arabe anonyme du sixième siècle de l'hégire* (Vienne 1852); *Mittelsyrien und Damaskus* (Wien 1853); *Topographie von Damaskus* (I-II, Wien 1855); *Abu Nowâs, des grössten lyrischen Dichters der Araber, Diwan* (Wien 1855); *Ägypten* (I-II, Leipzig 1863); *Die Himjarische Kasideh* (Leipzig 1865); *Altarabische Gedichte über die Volkssage von Jemen* (Leipzig 1867); *Geschichte der herrschenden Ideen des Islams* (Leipzig 1868); *Kulturgeschichtliche*

Streifzüge auf dem Gebiete des Islams (Leipzig-Wien 1873); *Kulturgeschichte des Orients unter den Chalifen* (I-II, Wien 1875-1877); *Culturgeschichtliche Beziehungen zwischen Europa und dem Oriente* (Wien 1876); *Ibn Chaldun und seine Kulturgeschichte der islamischen Völker* (Wien 1879); *Über die grossen Seuchen des Orients* (Wien 1880); *Beiträge zur arabischen Lexikographie* (I-II, Wien 1883-1884); *Die Nationalitätsidee und der Staat* (Wien 1885); *Über meine Sammlung orientalischer Handschriften* (Wien 1885); *Lexikographische Notizen nach neuen arabischen Quellen* (Wien 1886); *Über die sudarabische Sage* (Leipzig 1886); *Über das Budget der Einnahmen unter der Regierung des Hârûn al-rasîd nach einer neu aufgefundenen Urkunde* (Wien 1888); *Über die philosophischen Gedichte des Abu-'l-ala Ma'arri* (Wien 1889); *Studien zur vergleichenden Kulturgeschichte, vorzüglich nach arabischen Quellen* (I-IV, Wien 1889-1890). Kremer'in eserlerinin tam listesi *Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde* (bk. bibl.) içinde yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

G. Pfannmüller, *Handbuch der Islam-Literatur*, Berlin-Leipzig 1923, s. 38, 266; J. Sauvaget, *Introduction à l'histoire de l'orient musulman*, Paris 1946, s. 85-133; J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 187-189, 226; R. Paret, *Arabistik und Islamkunde an der deutschen Universitäten*, Wiesbaden 1966, s. 12-13; Ebû'l-Kâsım-ı Şehâb, *Ferheng-i Hâverşinâsân*, Tahran 1352/1973, s. 213-214; *Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde* (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, XV, 310-316; M. Batunski, "Alfred von Kremer als einer der Begründer der modern Islamkunde", *Anzeiger der Philosophisch-Historischen Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften*, sy. 166, Wien 1979, s. 240-260.

TURGUT AKPINAR

KRENKOW, Fritz
(1872-1952)

Alman asıllı İngiliz şarkiyatçısı.

Kuzey Almanya'da bugünkü Mecklenburg-Vorpommern eyaletinin Schönberg şehrinde doğdu. Orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra babasının erken ölümü üzerine ticarete atılarak Lübeck, Bremen ve Berlin'de bulundu. Bu sıralarda çocukluğundan beri ilgi duyduğu dil ve edebiyatla da meşgul olmaya başladı;